

Innspill om ferdigbehandling av Nasjonal ramme for vindkraft fra WWF

WWF Verdens naturfond støtter i utgangspunktet ideen om en nasjonal ramme som styrer utbygging av vindkraft til områder som er egnet for det. Dette er også i tråd med utviklingen i EU med "akselerasjonsområder" avdelt til den mengde energi som kreves for fornybarproduksjon til å nå nasjonale klimamål - og som vi kan forvente å forholde oss til ved implementering av EUs fornybardirektiv.

Når vi gjenopptar arbeidet med nasjonal ramme er det imidlertid avgjørende å lære av feilene som ble gjort i forrige runde, og som bidro til å stoppe opp arbeidet. Det er også viktig å forholde seg til at Norge har signert FNs naturavtale, som sier at naturen skal stå i sentrum for all arealplanlegging. Vi bør i tillegg ta inn over oss den ferske [undersøkelsen fra Norstat](#) som viste at 70% av den norske befolkningen som i dag er mot vindkraft ville forholdt seg mer positiv til den hvis de opplever at norsk natur blir bedre ivaretatt i utbyggingen.

Ved en ferdigbehandling av nasjonal ramme for vindkraft er det derfor viktig å oppdatere rammeverket med hensyn til dette, og med vilkår som samtidig kan bidra til en god implementering av fornybardirektivet - styrt til den beste løsningen for Norge. I følgende dokument gir vi innspill til hva slike vilkår for rammeverket bør inneholde.

Feilgrep ved det tidligere arbeidet med nasjonal ramme - og nåværende løsninger

WWF mener det er noen avgjørende lærdommer fra den tidligere prosessen med nasjonal ramme for vindkraft på land i Norge som bør tas i betraktning når en ny nasjonal ramme skal komme på plass:

1. Når vindkraft planlegges i store geografiske områder med høy naturverdi, øker det konflikten mellom Norges natur- og klimamål. Dette har også blitt identifisert som den største årsaken til folkelig motstand mot vindkraft generelt. En nasjonal ramme bør bidra til å unngå og forebygge slike konflikter.
2. Det er vanskelig å sørge for at natur/miljø vektet tungt nok i disse planene. 40% av områdene som ble utpekt i forrige runde for nasjonal ramme var for eksempel definert som [inngrepsfri natur](#) av miljømyndighetene - som kun dekker 43% av fastlands-Norge, og som er i stadig nedgang.
3. Mangelfullt datagrunnlag om natur og biomangfold gjør at eksisterende kartgrunnlag ofte blir for dårlig til å kunne lage et kart som gir detaljert nok informasjon til å trekke nødvendige kartavgrensninger.

Etter det tidligere arbeidet med nasjonal ramme har et tydelig flertall på Stortinget gjennom vindkraftmeldingen (Meld. St. 28 (2019-2020)), energimeldingen (Meld. St. 36 (2020-2021)) og tilleggsmeldingen (Meld. St. 11 (2021-2022)) vedtatt at det skal legges mer vekt på konsekvensutredninger og miljø ved utbygging av fornybar energi. Konesjonsystemet for fornybarprosjekter i Norge mangler imidlertid mekanismer og juridisk forankring som sikrer at naturen blir tyngre vektet og bedre ivaretatt. Prosessen vil forbedres dersom det settes ufravikelige krav som sørger for at verdifull natur beskyttes mot kraftutbygging, og som kan brukes som grunnlag for tidlig avslag i konsesjonsprosessen. Samme kriterier for tidlig avslag må definere hvilken type områder som nasjonal ramme skal unngå og beskytte.

WWF etterlyser en tydelig definisjon av områder som *ikke* er egnet for fornybar energi. Tidlig avslag vil effektivisere konsesjonsprosessen uten risiko for naturkonsekvenser og redusere saksbehandlingstiden. En avklaring av områder der kraftutbygging ikke er aktuelt vil bidra til forutsigbarhet, være konfliktdempende og gi mer fornuftig ressursbruk. NVE bør derfor få hjemmel til å gi tidlig avslag til prosjekter som planlegges i "no-go areas" eller som åpenbart ikke kan gjennomføres, slik at NVE ikke er pålagt å gjennomføre ordinær saksgang med offentlig

høring dersom de tidlig ser at prosjektet ikke bør få konsesjon. **Samme kriterier bør styre hvor nasjonal ramme for vindkraft kan plasseres gjennom at den må unngå:**

- Verneområder med bufferzoner og [inngrepsfri natur](#)/store sammenhengende områder med urørt preg
- IBA-områder, ([Important Bird Areas](#)), og viktige leveområder og trekkområder for ansvarsarter, truede og prioriterte arter
- Truede naturtyper og nasjonalt og regionalt viktige friluftslivsområder
- Områder med høy naturlig karbonopptak- og lagring (for eksempel myr og annen våtmark, torvmark og karbonrik skog)
- Områder som urfolk av hevd opererer og der rettighetshaverne ikke gir samtykke/godkjenning (ifølge FNs prinsipp om fritt og informert forhåndssamtykke (Free, Prior and Informed Consent))

For å finne riktig plassering for en nasjonal ramme for vindkraft er god naturkartlegging helt avgjørende. En systemfeil som har ført til store utfordringer i det tidligere vindkraftsystemet i Norge er at miljømyndighetene - som sitter på den riktige kompetansen – ikke har hatt nok ressurser og tilstrekkelig mandat til dette, eller til å følge opp og godkjenne konsekvensutredninger og konsesjoner ved vindkraftutbygging. **Ved et arbeid med å lage en nasjonal ramme må derfor miljømyndighetene tildeles både nok ressurser og mandat til å velge riktig plassering.**

Norsk implementering av EUs fornybardirektiv

EUs fornybardirektiv innfører et nytt system med kartlegging og prioritering av utbygging av fornybar energi (Artikkel 15a-e), der medlemslandene skal kartlegge og rapportere på tilgjengelig areal til havs og på land som kan brukes til fornybar energiproduksjon. Det skal også kartlegges bruk av fleksibilitet, energinfrastruktur og lagring, og utpekes "akselerasjonsområder" for raskere saksang.

WWF støtter innføring av akselerasjonsområder og helhetlig planlegging for fornybar energi og energisparing, forutsatt at dette skjer gjennom nøye kartlegging av natur, og styrer konsesjoner til områder med eksisterende infrastruktur og lave natur- og friluftslivsverdier. Det vil kunne gi en bedre helhetlig planlegging og forutsigbarhet når det gjelder fornybarproduksjon for å oppnå klimamålene, og en bedre oversikt over hvilken miks av energislag og plassering som vi bør bruke for å få minst mulig samlet naturavtrykk.

Direktivet peker på grå arealer, (forringete arealer og arealer der inngrep allerede har blitt foretatt), som mulige akselerasjonsområder (Artikkel 15c (1)). **WWF støtter en prioritering av områder som allerede er nedbygget for nye fornybarprosjekter, og vil peke på behovet for å også her sørge for grundige prosesser for å vurdere effekter på naturmangfold og medvirkning i disse områdene.**

Kjernen i EUs fornybardirektiv er å forenkle og øke tempoet i saksgangen for fornybare prosjekter (Artikkel 16a-e), noe som forplikter konsesjonsmyndigheten til å ha tilstrekkelige ressurser til å håndtere mengden søknader og tilhørende kriterier. WWF støtter presiseringene om raskere saksbehandling og målet om bedre kontakt med konsesjonsmyndigheten, gitt at en raskere saksang ikke fører til reduserte hensyn til natur og lokalbefolkning, men bygger på et bedre kunnskapsgrunnlag. Dette krever igjen at miljømyndighetene gis nok ressurser til å delta grundig i saksbehandlingen, og mandat til å godkjenne konsesjon parallelt med NVE og Energidepartementet.

For akselerasjonsområdene krever ikke direktivet prosjektspesifikk konsekvensutredning, bare en screeningprosess fra konsesjonsmyndigheten på 30-45 dager, avhengig av prosjektets karakter og størrelse. WWF er bekymret for at denne typen hurtigbehandling vil gi en dårligere saksbehandling, og at det kan være i strid med norske lover og forskrifter, jf. Forvaltningsloven (kap. VI), energiloven (§ 2-1) og plan- og bygningsloven (§§5-4 til 5-6). En endring av disse lovbestemmelsene i tråd med direktivet vil kunne utfordre grunnleggende prinsipper for kartlegging av natur, plassering, og nødvendige avbøtende tiltak i området, og hvordan interessenter kan medvirke til at søknader om utbygging av fornybar energi blir godt belyst. Muligheten for ny konsekvensutredning av prosjektet ved oppdagelse av for stor påvirkning på naturmiljøet er ikke tilstrekkelig. Derfor er det **nødvendig at Norge fortsatt krever en miljøkonsekvensanalyse (EIA) før utdeling av konsesjon, selv om direktivet ikke krever det.** Ved en plassering i grå arealer vil konsekvensanalysen imidlertid uansett bli enklere å gjennomføre.

Både Norge og EU-land må ta tak i mangler i tillatelsesprosessen, særlig mangel på ressurser og mandat til naturkartlegging, miljøkonsekvensanalyser, og godkjenning av konsesjoner hos miljømyndigheter, svikt i arealplanlegging og utilstrekkelig involvering av interessenter. Samtidig, gitt behovet for å takle naturkrisen så vel som klimakrisen, kan ikke akselerasjonen av overgangen til 100 % fornybar energi gå på bekostning av naturen, eller innebære en svekkelse av miljølovgivningen. Naturskader kan også øke klimagassutslippene, og derfor forverre klimakrisen ytterligere. Det må belyses at ivaretagelse og restaurering av natur er en viktig del av klimaløsningen.

Med riktige grep og tilpassede rammer mener WWF at nasjonal ramme kan bli en måte å implementere fornybardirektivet på som beholder fordelene og unngår ulempene i rommet det gir. [Se mer detaljert informasjon i WWFs innspill til fornybardirektivet.](#)

Oppsummert

WWF ber Energi- og miljøkomiteen om å stemme for forslaget fra Venstre om å ferdigstille nasjonal ramme for vindkraft *under forutsetning om at det gjøres tillegg hvor tydelige vilkår stilles for rammen som innebærer at:*

- Det defineres at nasjonal ramme og vindkraftutbygging skal unngå plassering i: verneområder med buffersoner og [inngrepsfri natur](#)/store sammenhengende områder med urørt preg, [IBA-områder](#) (Important Bird Areas), viktige leveområder og trekkområder for ansvarsarter, truede og prioriterte arter, truede naturtyper og nasjonalt og regionalt viktige friluftslivsområder, områder med høy naturlig karbonopptak- og lagring (for eksempel myr og annen våtmark, torvmark og karbonrik skog), og områder som urfolk av hevd opererer og der rettighetshaverne ikke gir samtykke/godkjenning (ifølge FNs prinsipp om fritt og informert forhåndssamtykke (Free, Prior and Informed Consent))
- Utbygging i grå arealer, (forringete arealer og arealer der inngrep allerede har blitt foretatt), skal prioriteres først
- Det fortsatt vil være nødvendig å gjennomføre en stedsspesifikk miljøkonsekvensutredning for å avgjøre mikroplassering og avbøtende tiltak innenfor den nasjonale rammen
- Miljømyndighetene får nok med ressurser og mandat til å avgjøre/godkjenne kartlegging, valg av plassering for rammen, og miljøkonsekvensutredninger og konsesjoner

Mvh

Eivind Trædal

Leder for klima- og energiteamet

WWF Verdens naturfond